

bakertilly
GÜRELİ

İŞTİRAK KAZANÇLARI İSTİSNASI

Hazırlayan: İsmail ONAY

Eski Hesap Uzmanı

“GÜRELİ YMM” Vergi Direktörü

“(1) Aşağıda belirtilen kazançlar, kurumlar vergisinden müstesnadır:

a) Kurumların;

1) Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun sermayesine katılımlarından elde ettikleri kazançlar,

2) Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun kârına katılma imkânı veren kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde ettikleri kâr payları,

3) Tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kâr payları ile katılma paylarının fona iadesinden doğan gelirler,

4) Tam mükellefiyete tabi diğer yatırım fonu katılma paylarından elde ettikleri kâr payları ile katılma paylarının fona iadesinden doğan gelirler (portföyünde yabancı para birimi cinsinden varlık ve altın ile diğer kıymetli madenler ve bunlara dayalı sermaye piyasası araçları bulunan yatırım fonlarından elde edilen kazançlar hariç).

5) (3) ve (4) numaralı alt bentlerde yer alan istisna kazançlarına kaynak oluşturan yatırım fonlarının katılma paylarının 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 279 uncu maddesi kapsamında değerlendirilmesinden kaynaklanan değer artış kazançları.

Diğer yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde edilen kâr payları bu istisnadan yararlanamaz.”

Düzenleme ile mükerrer vergilemenin engellenmesi amaçlanmaktadır.

Kâr payının elde edildiği kurum bünyesinde doğan kazanç zaten kurumlar vergisiyle vergilendirildiğinden, sonraki aşamada bir başka kurumlar vergisi mükellefine dağıtıldığında yeniden vergilenmesinin engellenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM	İSTİSNA YÖNTEMİ	MAHSUP YÖNTEMİ
Muhasebe Kaydı-Alacak	<u>Net</u> kâr payı gelir kaydedilir.	Kâr payı ile hesaplanan kurumlar vergisi <u>toplamı</u> gelir kaydedilir
Muhasebe Kaydı-Borç	<u>Net</u> kâr payı bankalar hesabına kaydedilir.	Net kâr payı bankalar hesabına, kurumlar vergisi <u>peşin ödenen vergiler</u> hesabına kaydedilir.
Uygulama Sonucu	Kâr payı üzerindeki vergi yükü <u>ana kurum</u> esas alınarak belirlenmiş olur.	Kâr payı üzerindeki vergi yükü <u>yavru kurum</u> esas alınarak belirlenmiş olur

Örnek:

Tam mükellef (A) A.Ş.'nin 202X yılı kurumlar vergisi beyanname özeti aşağıdaki gibidir.

Ticari Bilanço Karı	A	20.800.000
Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler	B	2.000.000
Taşınmaz Satış Kazancı İstisnası	C	4.800.000
İndirimli Kurumlar Vergisi Matrahı	D	5.000.000
İndirimli Kurumlar Vergisi Oranı	E	0,04
İndirimli Kurumlar Vergisi	$F=D \cdot E$	200.000
Genel Orana Tabi Matrah	$G=A+B-C-D$	13.000.000
Kurumlar Vergisi Oranı	H	0,20
Kurumlar Vergisi	$I=G \cdot H$	2.600.000
Toplam Kurumlar Vergisi	$J=F+I$	2.800.000

(A) A.Ş. 202X yılı karının yüzde 50'sini ortaklarına dağıtmak istemektedir. Hissedarlardan biri (A) A.Ş.'nin sermaye payının yüzde 40'ına sahiptir. Bu durumda (B) A.Ş.'nin elde ettiği net kâr payı ile bu kâr payına bağlı olarak (A) kurumu bünyesinde oluşan kurumlar vergisi aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Ticari Bilanço Karı	A	20.800.000
Ödenecek Vergiler	B	2.800.000
Net Kar	$C=A-B$	18.000.000
Dağıtılacak Kar Oranı	D	0,50
Dağıtılacak Toplam Kar	$E=C*D$	9.000.000
(B) A.Ş. Hisse Oranı	F	0,40
(B) A.Ş. Net Kar Payı	$G=E*F$	3.600.000
(B) A.Ş. Brüt Kar Payı	$H=A*D*F$	4.160.000
Vergi Yüğü	$I=H-G$	560.000

Vergi kanunlarımızda iştirak kazançlarında mükerrer vergilemenin engellenmesi için mahsup yöntemi benimsenmiş olsa idi (B) A.Ş.'nin yapacağı muhasebe kayıtları aşağıdaki gibi olması gerekirdi.

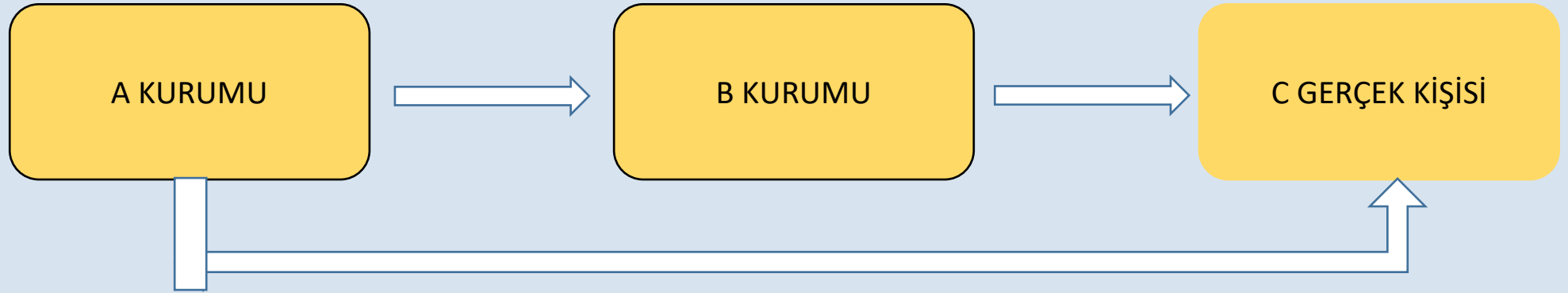
132. İştiraklerden Alacaklar	3.600.000	
193. Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar	560.000	
640. İştiraklerden Temettü Gelirleri		4.160.000

(B) A.Ş.'nin başkaca bir geliri olmasa idi bir sonraki yılda yüzde 20 oranı üzerinden hesaplanacak kurumlar vergisi tutarı $(4.160.000 * 0,20 =) 832.000$ TL, ödenecek kurumlar vergisi ise $(832.000 \text{ TL} - 560.000 \text{ TL} =) 272.000$ TL olarak ortaya çıkacaktır. Vergi sonrası kar ise $(4.160.000 \text{ TL} - 832.000 \text{ TL} =) 3.328.000$ TL olacaktır. Bu tutarın tamamının gerçek kişi ortağa dağıtılması halinde kâr payı olan 3.328.000 TL'nin üzerindeki kurumlar vergisi yükü $(4.160.000 \text{ TL} - 3.328.000 \text{ TL}) / (4.160.000 \text{ TL}) = 0,20$ olacaktır. Böylece kar payına kaynak teşkil eden kazanç üzerindeki tüm kurumlar vergisi teşvikleri ortadan kalkmış olacaktır.

Vergi kanunlarımızda iştirak kazançlarında mükerrer vergilemenin engellenmesi için istisna yöntemi benimsenmiş olduğundan (B) A.Ş.'nin yapacağı muhasebe kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır.

132. İştiraklerden Alacaklar	3.600.000	
640. İştiraklerden Temettü Gelirleri		3.600.000

(B) A.Ş.'nin başkaca bir geliri olmasa idi bir sonraki yılda yüzde 20 oranı üzerinden hesaplanacak kurumlar vergisi tutarı SIFIR TL, vergi sonrası kâr ise 3.600.000 TL olacaktır. Bu tutarın tamamının gerçek kişi ortağa dağıtılması halinde kâr payı olan 3.600.000 TL'nin üzerindeki kurumlar vergisi yükü $(4.160.000 \text{ TL} - 3.600.000 \text{ TL}) / (4.160.000 \text{ TL}) = 0,1346$ olacaktır. Böylece kâr payına kaynak teşkil eden kazanç üzerindeki tüm kurumlar vergisi teşvikleri korunmuş olacaktır.

Tam mükellef kurumlar tarafından gerçek kişilere kâr payının “*doğrudan dağıtılması*” ile “*araya başka tam mükellef kurumların girmesi yoluyla dolaylı olarak dağıtılması*” arasında “vergisel yük” bakımından farklılık yaratılmaması amaçlanmaktadır.

Uygulama ile (C) gerçek kişinin elde ettiği kâr payı üzerindeki vergi yükünün kurumlar vergisine isabet eden kısmı, (A) kurumunun durumuna göre belirlenecektir.

İstisna yöntemi yerine mahsup yöntemi benimsenmiş olsa idi (A) kurumu bünyesindeki vergi teşviklerine bağlı düşük kurumlar vergisi yükü ortadan kalkmış olacaktı.

Yatırım fon ve ortaklıklarından elde edilen kazancın doğrudan gerçek kişilere aktarılması ile araya bir tam mükellef kurumun girmesi yoluyla dolaylı olarak aktarılması arasında yasa koyucu farklılık oluşturmak istemektedir. Zira kurumlar vergisi mükelleflerinin yatırım fon veya ortaklıklarında değerlendirdikleri fonlar, ticari organizasyon çerçevesindeki faaliyetlerinin bir uzantısıdır. Bu yönüyle fon veya ortaklık bünyesinde elde edilen kazanç, nakdin, vadeli mevduat ya da repoda değerlendirilmesinden farksızdır.

Yasa koyucu girişim sermayesi ve yatırım ortaklıkları için özel bir belirlemede bulunmuş ve girişim sermayesi yatırım fon ve ortaklıklarının teşvik edilmesi amacıyla bu fon ve ortaklıklardan elde edilen kâr paylarının da istisna kapsamında değerlendirilmesini amaçlamıştır.

Sonrasında teşvik amacı belli şartları taşıyan yatırım fonlarını da kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

AKTİF	PASİF
Dönen Varlıklar.....100	Yabancı Kaynaklar.....300
Duran Varlıklar.....400	Özkaynaklar.....200
	Ödenmiş Sermaye.....150
	Emisyon Primi.....10
	Geçmiş Yıl Karları.....40
Toplam.....500	Toplam.....500

Kurumların sermaye yedeklerini (öz kaynaklara ait enflasyon düzeltme hesapları, hisse senetleri ihraç primleri v.b) sermayeye ilave etmeleri halinde, hissedarlara bedelsiz pay verilir. Verilen paylar, payı edenin kurumun muhasebe kayıtlarına yansımaz.

Kurumların kar yedeklerini sermayeye ilave etmeleri halinde de hissedarlara bedelsiz pay verilir. Verilen paylar, payı edenin kurum tarafından, “*iştirak payının nominal değeri yani itibari değeri*” kadar gelir yazılır. Karşılığında bedelsiz pay edinen kurumun “*iştirak defter değeri*” artırılır. Gelir iştirak kazançları istisnası kapsamında değerlendirilir.

1. Dar mükellef kurumun Türkiye’de iş yeri veya daimî temsilcisi yoktur.

Kâr payını dağıtan tam mükellef kurum KVK madde 30/3 çerçevesinde vergi kesintisi yapar ve bu vergi nihai vergi olur.

2. Dar mükellef kurumun Türkiye’de iş yeri veya daimî temsilcisi vardır ve kâr payı bu iş yeri veya daimî temsilci aracılığıyla elde edilmiştir.

Kâr payını dağıtan tam mükellef kurum herhangi bir vergi kesintisi yapmaz. Dar mükellef kurum kâr payını gelir yazar ve istisnadan yararlanır.

3. Dar mükellef kurumun Türkiye’de iş yeri veya daimî temsilcisi vardır; ancak kâr payı bu iş yeri veya daimî temsilci aracılığıyla elde edilmemiştir.

Kâr payını dağıtan tam mükellef kurum KVK madde 30/3 çerçevesinde vergi kesintisi yapar ve bu vergi nihai vergi olur. Dar mükellef kurum isterse yıllık kurumlar vergisi beyannamesine dahil edebilir. Bu durumda kazanç istisna olur. Ancak kesilen vergi mahsuba konu olmaz.

Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazançlar KVK'nın 13/7'nci maddesi gereğince kâr payı sayılmaktadır. Kurumların KVK'nın 13/2'nci maddesinde sayılan ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı bedel üzerinden mal veya hizmet alışverişinde bulunmaları halinde, ilişkili kişinin elde ettiği kâr payı söz konusu olacaktır. Bu kâr payları da *“şartların varlığı halinde”* iştirak kazançları istisnasına konu olacaktır.

“Şartların varlığı” kavramından anlaşılması gereken, kazanç dağıttığı kabul edilen kurumun girişim sermayesi yatırım ortaklığı dışında kalan bir yatırım ortaklığı veya dar mükellef kurum olmamasıdır. Ancak şartların varlığı kavramından anlaşılması gerekenin *“ilişkili kişinin kurum hissedarı olması gerektiği”* kabulü de yapılabilecektir. Farklı bir düşünce ise *“vergilerin kesinleşip ödenmiş olması”* şeklinde de olabilir. Bu nedenle transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazançların kâr payı istisnası karşısındaki durumunun bu farklı kabullere göre değerlendirilmesi icap eder.

Örtülü sermaye üzerinden hesaplanan kur farkı hariç faiz ve benzeri tutarlar KVK'nın 12/6'ncı maddesi gereğince kâr payı sayılmaktadır. Kurumların KVK'nın 12'nci maddesinde sayılan ortak veya ortakla ilişkili kişilerden yaptığı örtülü sermaye niteliğindeki borçlanmalar üzerinden hesaplanan kur farkı hariç faiz ve benzeri ödemeler, ortak veya ortakla ilişkili kişinin elde ettiği kâr payı olacaktır. Bu kâr payları da “*şartların varlığı halinde*” iştirak kazançları istisnasına konu olacaktır.

“Şartların varlığı” kavramından anlaşılması gereken, kazanç dağıttığı kabul edilen kurumun girişim sermayesi yatırım ortaklığı dışında kalan bir yatırım ortaklığı veya dar mükellef kurum olmamasıdır. Ancak şartların varlığı kavramından anlaşılması gerekenin “*ilişkili kişinin kurum hissedarı olması gerektiği*” kabulü de yapılabilecektir. Farklı bir düşünce ise “*vergilerin kesinleşip ödenmiş olması*” şeklinde de olabilir. Bu nedenle örtülü sermaye faizinin kâr payı istisnası karşısındaki durumunun bu farklı kabullere göre değerlendirilmesi icap eder.

Bu arada borç verenin, örtülü sermaye üzerinden hesapladığı kur farkı gelirlerinin, iştirak kazançları istisnası kapsamında değerlendirilmeksizin doğrudan beyanname üzerinde indirim konusu yapılarak vergi matrahının dışında bırakılması gerekmektedir.

Bir kurum, hissedarı olduğu bir kurumun yönetim kurulunda gerçek kişiler aracılığıyla temsil edilecektir. Yönetim kurulu üyelerine dağıtılan kâr payları istisna kapsamında olduğundan, kurumların bu şekilde elde ettikleri kâr payları da iştirak kazançları istisnasına konu olabilecektir.

Uygulamada bu kâr payları kurum tarafından hissedarlara değil de doğrudan gerçek kişilere dağıtılabilmektedir. Böyle bir durumda gerçek kişinin elde ettiği tutar kâr payını elde ettiği varsayılan kurumun net ücret gideridir. Ödenen kâr payı tutarının, hissedar kurum tarafından temettü geliri olarak kaydedilmesi, karşılığında ücretler için geçerli tarife esas alınarak brütleştirilmiş tutarının giderleştirilmesi ve ödenecek vergi ve fonların da pasifleştirilmesi gerekecektir.

MERKEZ OFİS

Spine Tower Maslak Mah. Saat Sok. No: 5 Kat:
25-26-28 Sarıyer 34485 - İstanbul
T. +90 (212) 285 01 50
F. +90 (212) 285 03 40-43
M. gym@gureli.com.tr
M. gureliymm@hs02.kep.tr

ANKARA

ASO Kule Atatürk Bulvarı No:193 Kat:9 PK. 06680
Kavaklıdere / Ankara
T. +90 (312) 466 8420
F. +90 (312) 466 8421
M. gymankara@gureli.com.tr

ANTALYA

Fener Mah.1964 Sok. No:36 Kat:1 D:4 Kemal
Erdoğan Apt. Muratpaşa / Antalya
T. +90 (242) 324 3014
F. +90 (242) 324 3015
M. gymantalya@gureli.com.tr

BURSA

Odunluk Mah. Akademi Cad. Zeno İş Merkezi D
Blok Kat:7 D:31 Nilüfer / Bursa
T. +90 (224) 451 2710
F. +90 (224) 451 2779
M. gymbursa@gureli.com.tr

İZMİR

Atatürk Cad. Ekim Apt. No:174/1 Kat:5 D:9
Alsancak / İzmir
T. +90 (232) 421 2134
F. +90 (232) 421 2187
M. gymizmir@gureli.com.tr

TEKİRDAĞ

Yavuz Mah. Ferman Sok. No: 3/7 K:2
Süleymanpaşa/Tekirdağ
T. +90 (282) 261 2530
F. +90 (282) 261 8322
M. gymtrakya@gureli.com.tr

“Bu sunum Güreli Yeminli Mali Müşavirlik ve Bağımsız Denetim Hizmetleri A.Ş. (Güreli YMM) tarafından yasa, tebliğ, özelge ve yargı kararlarından derlenerek sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Konuya ilişkin karşılaşılan somut sorunların çözümünde yol gösterici olmakla birlikte, Vergi İdaresi’nin bu sunumda yer alandan farklı kabullerde bulunabileceği unutulmamalıdır. Çalışmadaki bilgilerin ve yorumların kullanılmasının ve/veya sunulan verilerdeki hata ve eksikliklerin doğurabileceği her türlü olumsuz sonuçtan dolayı Güreli YMM ve her türlü çalışanı hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz. Hiç kimse özel durumuna uygun bir uzman görüşü almadan, bu dokümanda yer alan bilgilere dayanarak hareket etmemelidir. Tüm hakları saklıdır. ©2023 Güreli Yeminli Mali Müşavirlik ve Bağımsız Denetim Hizmetleri A.Ş., “Baker Tilly” isim kullanım hakkına sahiptir.”